

ΑΠΟΓΕΜΑΤΙΑΝΗ

Ὁ Βιζυηνὸς ἀπέθανε! τέσσερα χρόνια συμπληρουνται, ἀκριβῶς— ἦσαν καὶ τότε παλιν οἱ ἴδιες μέρες τοῦ Ἀπριλίου —ἀπὸ τότε, πού ἐγνώσθη ὅτι ὁ Βιζυηνὸς παρεφρόνησε καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ Δρομοκαίτιον. Παρεφρόνησε! ἀπέθανε! Συνήθως εἰς τοιαύτας περιστάσεις θεωροῦμεν τὸν θάνατον εὐεργέτημα· καὶ ἡ ἐντύπωσις τοῦ ἀπαμβλύνεται πάντοτε, διότι ἔχει προηγηθῇ τὸ πρῶτον κτύπημα, ὃ ἀληθινὸς θάνατος· ἡ νέκρωσις τῆς διανοίας, ἡ καταστροφὴ τῆς συνειδήσεως τῆς ζωῆς. Καὶ τί διάνοια καὶ τί ζωὴ ἦτο αὕτῃ τοῦ δυστυχισμένου μας ποιητοῦ!

Πῶς ἤθελα, ὅταν τὸν ἔφερνε στὸ φῶς ἡ μάχνα του, σημάδεμένον μὲ τὴ σφραγίδα τῆς κακομοιρίας, πῶς ἤθελα νὰ ἐγνώριζε διὰ νύκταρ αὐτὸς τοὺς στίχους ἐκείνους τοῦ Μπωδελαιρ: «*Αἶ!* γιατί νὰ μὴν ἔφερνα κάλλιο στὸν κόσμον μὴν ἀρμαθιά ὄχεντρες!...

Γιατί νὰ μὴν μπορῶ νὰ τὸ ρίξω στὴς φλόγες, σὰν ἓνα ἐρωτικὸ γράμματάκι, αὐτὸ τὸ ζωηρότερον τέρας, ἢ νὰ στρεβλώσω τὸ ἄθλιο αὐτὸ δέντρο τόσο πού νὰ μὴν μπορέσῃ νὰ ξετινάξῃ τὰ φαρμακκεμένα του κλωνιά!» Ἀλλὰ βέβαια ἡ «γρηῆ» τοῦ Βιζυηνοῦ, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἀπεθανάτησεν εἰς στίχους ἐξόχου τρυφερότητος καὶ ὑψηλῆς στοργῆς ἦτο πολὺ ἀφελὴς καὶ ἀπλοϊκὴ, διὰ νὰ διακρίνῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ νεογνοῦ τῆς τάπασις ἐκείνῃ στίγματα πού προσμήνουν τὰς τραγικὰς περιπετείας τοῦ βίου του, μέχρι τῆς μοιραίας καταστροφῆς· διότι ἀληθῶς τραγικωτάτῃ ὑπῆρξεν ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ ποιητοῦ κατ' ὅλους αὐτῆς τοὺς κυριωτέρους σταθμούς, ἀφοῦ τραγικώτερον ἐλαττήριον ἀπὸ τὰς τύχας τοῦ ἀναξιοπαθούντος ἀνθρώπου, δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἄλλο. Ὅσον εὐπαθέστερος εἶναι ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἀτόμου— καὶ ἡ εὐπάθεια βλέπετε εἶναι τὸ πικρὸν προνόμιον τοῦ ποιητοῦ — τόσο εὐκολώτερον προσβάλλεται ἀπὸ τὰ τραύματα τῆς μικροκαρτοῦς βιοπάλης, τόσο εὐκολώτερον ὑποκύπτει. Ὅχι μόνον οἱ ὄροι τῆς υπάρξεως, ἀλλὰ καὶ αἱ ἰδιαιτέρας τάσεις, τὰ ἰδιαιτικά ὅπως συνήθως λέγομεν τῆς ποιητικῆς φύσεως, εἶναι τοιαῦτα, ὥστε νὰ ἀπαιτοῦν ἀφειδῇ τὴν ἐξόδευσιν τῆς νευρικῆς καὶ ζωτικῆς δυνάμεως, καὶ νὰ καταντῶν εἰς τὴν πρόωρον ἐξάντλησιν. Εἰς τὸν βίον τοῦ ποιητοῦ τῶν ἀατθίδων αἰρῶν εἶναι περίεργον νὰ παρακολουθήσῃ τις τὴν ἰδιότροπον ἐνσάρκωσιν τῶν ὑψηλοτέρων του καὶ μάλλον ἀφρηρημένων τάσεων, εἰς τὸ ὄνειρώδες ἴσως ἐκεῖνο ἰνδαλμα τῆς «ξανθῆς καὶ γαλανῆς κόρης». Ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ἀλχημύνητον βράδυ ἀληθοῦς συγκινήσεως διὰ τὴν μορφωμένην βερίδα, τοῦ Ἀθηναίου κοινού, ὅτε ἡ ὀργανικὴ ἀλλοίωσις τοῦ ἐγγεφυάλου τοῦ ποιητοῦ συνετελέσθη, εὐρέθη οὗτος στεφάνωμένος μ' ἄνθη λευκά, μὲ ρόδα καὶ ἀνεμώνας καὶ μαργαρίτας, ψάλλων μὲ περιπαθεῖς στροφάς τὴν γαλανὴν

μνηστὴν πού ἐπερίμενε, καὶ ραίνων μὲ ροδόφυλλα τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπάτει διὰ νὰ τὸν εὕρῃ. Εἶναι ἄρα γε ἡ ξανθὴ ἐκείνη κόρη τῆς Κύπρου τὴν ὁποίαν νεαρός ἀναγνώστης τότε, μὲ τὸ ῥάσον καὶ τὸν σκούφον, ἠγάπησεν ὁ μέλλων ποιητής; εἶναι ἴσως γνωστὸν τὸ σκανδαλώδες ἐκεῖνο ἐπιστόδιον τοῦ βίου του· ὁ ἔρως τοῦ ἀνεκαλύφθη, ὁ ἐραστὴς ἐτιμωρήθη αὐστηρῶς κατὰ τοὺς καλογερικοὺς κανόνες, καὶ ἐκεῖνη ἐστάλη μακρὰν, μακρὰν, διὰ νὰ μὴν τὸν ἐπανιδῇ πλέον. Μόνον δεκαπέντε σχεδὸν ἔτη κατόπιν, ὅτε τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ ἔγινε πανελλήνιον καὶ ἡ φήμη του ἦτο ἡδραιωμένη, ἔλαθεν ἐπιστολὴν ἀπὸ ἐκείνης· ἐκ Κύπρου, διὰ τῆς ὁποίας ἠρωτᾶτο «ἂν ποτε νέος διέμεινεν εἰς τὴν Μητρόπολιν τῆς Κύπρου! Εἶναι ἄρα γε ἡ «Μαργαρώνα, ἡ Μαργαρώ, ἡ Μαργαριταρένια» ἐκείνη, πού ἀποθανατίζει τόσο σκληρὰ εἰς τὰ «Φιδοτράγουδά του»; Ἡ μᾶλλον, ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐνσάρκον γυναικίον, νὰ εἶναι τὸ νεκρὸν ἐκεῖνο ἀλλὰ καὶ τὸσον ζωντανὸν Σύμβολον, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐν τῷ φρενοκομείῳ κατὰ τὰ lucida intervalla του, ἀφιέρωσσε τὰς περιπαθεστεράς ἐλληνικὰς στροφάς, πού γνωρίζω;

Μὲς στὰ στήθια ἡ συμφορὰ
σὰν τὸ κῆμα πλημμυρὰ
σέρνω τὸ βαρὺ μου βῆμα
σ' ἓνα μνημῆμα!

Στὸ σταυρὸ τὸν ἀψηλὸ
ἀγκαλιὰ γλυκοχρῆλῶ
Τὸ μνηριάκριβο ὄνομά της!
Κι' ἀπ' τὰ χρώματά της
ἡ φωνή της ἡ χρυσῇ
μοῦ φωνάζει: «ἔ.λα καὶ σὺ
δι.λα στὸ ξανθὸ παιδί σου
καὶ κοιμήσου!»

Σήμερα τέλος, εἰς τὴν ἐπίμονον φωνὴν τοῦ «ξανθοῦ τοῦ παιδιοῦ» ὑπῆκουσεν ὁ ποιητής καὶ κοιμήσεται πλὴν εἰς τοὺς νεκροὺς πόθους του, διὰ νὰ ποδαιξῇ ἀληθινὸν διὰ πολλοστήν φορὰν, ἐκεῖνο πού τόσο ἀμίμητα εἶπεν ὁ Ψυχάρης: «Ἡ Ἀγάπη ἡ σπέρνει ἡ παίρνει τὴ ζωὴ!» Ἀληθῶς τὴν ἀγάπην ὁ αἰσθητικώτερος τῶν ποιητῶν μας ἀντελαμβάνετο μὲ εὐρύτητα μοναδικήν, καὶ τὴν ἀντίληψίν του τὴν ἔχει ἐνσαρκώσῃ εἰς τὸ «Ἄστρον τῆς Ἀγάπης» τοῦ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δικαιοτάτα χαρακτηρίζει ὁ Ξενόπουλος, ὡς «ἐν ἐκ τῶν λαμπροτέρων δειγμάτων τῆς μετὰ Σολωμὸν ποιήσεως».

Δι' ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος, εἶναι τιμιωτέρα ἀπὸ κάθε ἄλλην, θὰ παράσχη βέβαια τροφὴν ἀλγεινῶν σκέψεων ἡ τύχη τοῦ ποιητοῦ πού ἀδικοθανάτησε. Δὲν κάμνομεν ἔδω κριτικὴν. Τὸ ἔργον τοῦ Βιζυηνοῦ εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἀνέκδοτον, ἐγράφησαν πολλὰ καὶ θὰ

γραφούν πολύ περισσότερα διὰ τὸν νεκρὸν καλλιτέχνην· πολὺ θέλωμεν νὰ γνωσθῇ μία ὥραία μελέτη πού ἔγραψεν ὁ κ. Ν. Βασιλειάδης, ὁ γνωστός ἱατρός ἀπὸ τὸ Φανάρι καὶ στενὸς φίλος τοῦ ποιητοῦ. Τὴν ἐδημοσίευσεν πρῶτα εἰς τὴ μικρὴ «Ἐφημερίδα» τοῦ Καμπούρογλου, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἰουνίου τοῦ 92, καὶ ἔπειτα ἐκτενέστερον συμπληρωμένην εἰς τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ Σκόκου τὸ προπερσινόν. Ἀξιίζει νὰ διαβασθῇ.

I. ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

«Ὁ μῦθος τῶν μῆνῶν» ὁ Ἀπρίλης, ὅπως γιὰ μυριοστή, καὶ ἴσως καὶ γιὰ περικλινῶ, φερόμενος ὄνομα βαπτίσθηκε καὶ τὴν περασμένην ἐβδομάδα, δὲν εἶναι ὅσο τὸν θαρροῦμε καλός. Μοιάζει νᾶναι τὸ πρῶτο τριαντάφυλλο τῆς χρονίης, μὲ τὸ μεγαλύτερον ἀγκάθι κρυμμένο κάτω ἀπ' τ' ἀπαλά του φυλλοράχια.

Διάβασα σὲ μιὰ παληὰ μὰ πολὺ παληὰ στατιστικὴ πῶς οἱ ἐπιφανέστερες γυναῖκες πέθαναν στὸν Ἀπρίλη. Ἦταν λοιπὸν ἐπιρόθος, τίς ξεπάστρευε ἐκεῖνες καὶ ἄνοιξε τὸν δρόμον στὴν πρόοδον τῆς νεοτέρης γυναικός. Ὡστε ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐποψὴν ἦσαν καλὸς καὶ μῶλα ταῦτα τίς τσιμπᾷ καὶ αὐτὲς μὰ πολὺ λαφρὰ μὲ τίς μικρούτσικες ἀπογοητεύσεις. Τίς φέρνει τὴν κατ' αὐτὸ ἄνοιξη μὲ τὰ χιλιόχρωμα λουλούδια, μὲ τὰ τρελλὰ τους ὄνειρα, πού, σὰν ἐκαίνα, πολὺ σπάνια καρποφοροῦν καὶ αὐτὰ. Ξανοίγουν οἱ καρδιές καὶ ἄλλες βλέψεις καὶ κλείουν ἀμέσως—εἶναι πολὺ τρυφερές στὴν πρώτη τῆς αὐγῆς... ψυχρολουσίᾳ πού θαρρεῖ στὴν μοναχικὰ τους συναποφέρουν καὶ τὸ πρῶτο κρῖον—πρόωρα σχηματισμένην ιδέαν τῆς ζωῆς—ἄλλες φυλάγουν ἀκόμα, ξεγνοῦν τὸ πρῶτο ψῆχος στὰ βλέμματα τὰ ζεστά τοῦ πρωτοῦ ἡλίου καὶ σὰν τίς πεταλούδες μὲ τὰ λουλούδια πού ξεραίνονται καίνε στὴ φλόγα τὰ φτερά τους.

Σπάνια μῶλα ταῦτα βλέπεις πού καὶ πού καὶ ἀποποιεῖς σὰν πεισματάρικα μπομπουκία, πού ἐπιμένουν καὶ τὸ κατορθώνουν νὰ μείνουν κλειστές μ' ὅλη τὴ φλογιστικὴ ζέστη τοῦ ἡλίου! Μ' ἀντὶ νὰ θαυμάσουν τὴ δύναμίν τους τίς θεωροῦν ἐκφυλισμένες ἢ συνηθέστερον δὲν τίς πιστεύουν.

Πιστεύετε τίς μαντεῖες; Ὅχι βέβαια· γιατί ἀλήθεια εἶναι πολὺς καιρὸς πού πέρασεν ἡ πίστις εἰς αὐτὰς ἂν καὶ ἡ μόδα τους ξαναγεννήθηκε.

Τώρα στὸ Παρίσι μιὰ κόρη ἰσχυρίζεται πῶς τὴν ἐμπνέει ὁ ἀρχάγγελος καὶ προλέγει εἰς ὅλους τὸ μέλλον. Τρέχει λοιπὸν ὅλος ὁ κόσμος πατεῖς με πατῶ σε νὰ ἀκούσουν τί θὰ πῇ. Καὶ ἐννοεῖται, ὁ καθεὶς ἐξηγεῖ τὰς μαντεῖας τῆς κατὰ τὴν ἰδικήν του ιδέαν καὶ τὸ συμφέρον του.

«Τὴν ρώτησα, λέει ὁ Ζολᾶ, ποῖα θὰ νᾶναι ἡ φιλοσοφικὴ κατὰστασις τῆς Γαλλίας στὸν προσεχὴ αἰῶνα. Λαμπρὰ, μέγας φιλοσοφικὸς αἰὼν. Τὴν ρώτησα ποιοὶ σημερινοὶ συγγραφεῖς θὰ ζοῦν καὶ τότε στὸν θαυμασμὸ τῶν ἀνθρώπων. Μοῦ ἀπάντησε πῶς εἴξερε τὰ ὀνόματά τους, μὰ δὲν ᾔθελε νὰ μοῦ τὰ πῇ· τὴν ρώτησα ποιοὶ ἦταν τὸ μέλλον δυὸ νέων μυθιστοριογράφων πού ἀγαπῶ. Ἐγνώριζε τὸν ἕνα, ἦταν φανερό, μοῦ ἀπέδειξε γιατί ἔκαμε μνείαν ἐνός συμβεβηκότος μὲ κύρος, καὶ τοῦ προεῖπε θρίαμβον, ἐνῶ πολὺ συγκεκριμένα μίλησε γιὰ τὸν ἄλλο, πού μοῦ φάνηκε πῶς δὲν τὸν κολόζερε. Μὲ δυὸ λόγια σὰν τοὺς ταπεινούς θνητούς, δὲν λέει παρὰ ὅτι καλοξέρει».

Ἀπίστευτα ἔ; Καὶ ὅμως τί καλὸ θᾶτανε νὰ τὰ πιστεῦνε κανεῖς. Ἔτσι νᾶσαι πεπεισμένος πῶς ἐκεῖνο πού θὰ σοῦ πῇ τ' ἀραδιασμένο χαρτί εἶναι ἀλήθεια καὶ ἂς πάει νὰ μὴ ἦναι. Μπορεῖ νᾶναι κακό, μπορεί νᾶναι καλὸ αὐτὸ πού θὰ πῇ, μὰ θὲ νᾶναι ἀσθημα βέβαιον, θὲ νᾶναι πίστις σὲ κατὰ τυφλὴ, θὲ νᾶναι ἐλπίδα μέσ' στὸν ἀπελπιστικὸ μας αἰῶνα.

Τώρα εἶναι τῆς μόδας καὶ ἡ χειρομαντεία· τὴν ἀρέσουν πολὺ στὰ σαλόνια, ὅχι διὰ τὰ πράγματα πού ἀκόπε ἀποκαλύπτει· ἔτσι ἐκ συμπτώσεως καὶ ἀρχετὰ νόστιμα, ὅσο διὰ τὸ πρακτικώτερον μέρος, ὅτι ἐπιτρέπει νὰ κρατήσῃ κανεῖς καμπόσα λεπτὰ ἐνὰ ἕμμορφο ξεγαντωμένο χεράκι.

Τὰ ποῖο ἔμμορφα χερίκα ἔχουν οἱ Ἀμερικανίδες τοῦ Βορρᾶ. Ὑστερα ἔρχονται μὲ τὴ σειρά οἱ Αὐστριακὲς, οἱ Ἰταλίδες καὶ τελευταῖες οἱ Παρισινὲς πού μόνες ξέρον νὰ τὰ περιποιηθῶν. Οἱ Ἰσπανίδες ἔχουν μικρὸ χερί μὲ παχειὰ δάκτυλα. Οἱ ρωσίδες ἔχουν παιὶ μακρὰ χερίκα ἀλλὰ κλοκακωμένα, οἱ ἀγγλίδες ξορὰ ἐνῶ οἱ γερμανίδες πλατεῖα μὲ ἀκομψὰ καὶ μακρὰ δάκτυλα.

Γ. Ι. Κάρ.

Μικρὰ χαρτάκια.

7. Ποιὰ γειτονιὰ προτιμάτε;
8. Πῶς εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ περάσῃ τὸ γεγῆρι, χωρὶς νὰ στενοχωρηθῇ;
9. Πότε καθεὶς τοῖσθε ἄδειο τὸ κεφάλι του;

Ἀπάντησις εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ 11 ἀριθμοῦ τῆς «Φιλοσοφικῆς Ἠχοῦς».

1. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σὲ μιὰ κλωστή.
2. Ἄρ' ἔχῃ μακρὰ καὶ γερά πόδια καὶ 2ον ἂν γυρίσῃ μὲ τὸ κεφάλι κάτω καὶ τὰ πόδια ἐπάνω· ὥστε νὰ βλέπῃ τὸν οὐρανὸν ἀπὸ κάτω του.